

הלכות יום טוב סימן תקינ

רבה וסור; ליהוא שיש תרנגול זכר תוך ששים (י) בתים ואינו מפסיק נהר שאין בו גשר, שאם לא-כן (ג) אפסר שתלך בלילה ואסור; (כד) אבל אם (ה) לא בדרך מערב-יום-טוב, אפלו ליבא זכר פתח שרנא, שאנו תולים שמא תמול נולדה, (כה) מובלא זכר רפן יולדות פיום. לפיכך מתר לקח ביצים מן האיני-יהודי בלילה ראשון של יום-טוב, דתלינן שמערכב-יום-טוב נולדו, (כו) וכן בלילה שני של שני ימים טובים של גליות. אבל לא בלילה שני (כז) של ראש-השנה ולא בלילה יום-טוב שאחר השבת: הגה ואני-יהודי המביא ביצים ביום-טוב ראשון (יז) (כח) ומסית לפי תמו שנוולדו מאתמול, (כט) מתר לסמך עליו (מרכי רש ביצה); ודוקא ביום-טוב שחל באמצע השבוע, אבל ביום-טוב שחל באחר בשבת, שאז יש לחש (ל) שמא נולדה בשבת ואסור מדאורחא ביום-טוב, (יד) (לא) אין איני-יהודי מסית לפי תמו נאמן; ודוקא ביום-טוב ראשון, אבל (לב) ביום-טוב שני אפלו ראש-השנה נאמן, דאינו אלא דרבנן (תהי"ד סימן עט): ז' השוחט תרנגולת ומצא בה (לג) ביצים גמורות, (לד) מתרות, ונאפלו ביום-טוב (לה) שלאחר השבת: ח' אפרוח שנוולד ביום-טוב, (לו) אסור.

באר היטב

להחיותו, מרדכי. ואם הביצים של ישראל והאיני-יהודי מסל"ת שנוולדו מאתמול ויוצא שולד אסור לשנאל, עין בי"ד סימן סט ס"י והפרישה וי"ח אוקרים וש"ך וט"ז מתירין, ע"ש: (יג) לסמך. וה"ה בכל מלי דרבנן, ועין בי"ד סימן קכב: (יד) אין. וט"ז בשם רש"ל מקל פס בזה, ע"ש. ועין מגן אברהם:

משנה ברתה

עליו פיון שפסית לפי תמו: (כט) מתר לסמך עליו. פיון שהוא מקלח דרבנן, (ס) וגם לא אתחזק אסורא: (ל) שמא נולדה בשבת. ודעת המגן-אברהם, דאפלו נולדה בשבת ליבא אסור דאורייתא (כו) לאכלה, אלא עקר הענין שמה שמה נולדה היום, ואסור נמנה מאתמול במציה, דכל ביצה דמתקלחא האידנא, מאתמול נמנה לה, ותמצא דשבת חסין ליום-טוב ואסור מן התורה. ולפי זה אם הביצה ביום ראשון קדם צמוד-השחר דליבא למחש שמא נולד בלילה, וצבורים מסית לפי תמו דנולד מערב-שבת, שרי, דאף אם תמצא לומו שנוולדה בשבת אין אסורא אלא מדרבנן, ובדרבנן מסית לפי תמו נאמן: (לא) אין עפ"ם מסית לפי תמו נאמן²⁵⁵. ובמדינותינו ששכתי (מ) הרבה ביצים ומביאים הרבה בבת אחת, (כט) ודאי רב מהביצים ששכתיים למכור הם מהנולדים מקבר, ועל-כן נאמן הנכרי (ל) בשמסית לפי תמו ואומר שנוולדו קדם שבת. וכל זה בשמביא העפ"ם הביצים לבית ישראל, ואם הולך הישראל לבית העפ"ם לקח ביצים, (לז) עין פר"ן ובמקצית-השקל כמה ששכתי בשם השיטה מקבצת²⁵⁶: (לב) ביום-טוב שני אפלו ראש-השנה, ודעה לומו, שחל ראש-השנה ביום השבת וביום ראשון והביא העפ"ם ביום ראשון, נאמן במסית לפי תמו, דגם הוא אינו אלא מדרבנן, (לז) דאין בקיאות בקביצת נחמא והעקר הוא יום הראשון, ובדרבנן נאמן העפ"ם במסית לפי תמו: ז' (לג) ביצים גמורות. הנינו (לג) אפלו בקלחתן: (לד) מתרות. דכל זמן שלא נולדה חשבינן זה כגופה: (לה) שלאחר השבת. ולא אמרין שמא אם לא היה שוחט היה נולד היום, ונמצא ששכר נגמרו מאתמול בשבת והיו הקנה משבת ליום-טוב, דאף אם נמנה בשבת אינה חשיבא הקנה אלא-אם-כן נולדה על-ידי גבר זה, אבל כל זמן שלא נולדה אין גבר זה נקרא הקנה, (לז) ששעמה משכה יותר בשנוולדה²⁵⁶: ח' (לו) אסור. באכילה ובטלטול עד הערב, (לז) מקני שהוא מקצה. (לו) ואף הפתירין מקצה ביום-טוב מודים במקצה בזה, שעד שייצא

שער הציון

(כא) פוסקים: (כג) אחרונים: (כג) על-תשבת ופשוט: (כד) מגן-אברהם בשם המרדכי: (סז) רב אחרונים והש"ך והפרי חדש וכן העתיק הגר"ז, וכלא כב"ח ופרישה: (כו) עין סימן קלו סעיף קטן יט בש"ך שם²⁵⁷. והנה בבאור הגר"א סימן קכב כתב דהוא דעות חלוקות בפוסקים²⁵⁸. ועין באלה רבה שכתב דמכל שום יש להקל בענינו משעם שגנרע כחו כמה שאומר שנוולדו מאתמול, וגם דרב ביצים של המוכרים הם מה שנוולדו מאתמול: (כו) ודעה לומו, ובדרבנן תלא מסית לפי תמו נאמן. ועין לעיל פשטי-הציון אות טז דאין זה פריז: (כח) מגן-אברהם, וגם הש"ך הסכים לקלח הפתיר של פנה: (כט) ודעה לומו, ותשעט הם בטלים ברב. ואפלו לוקח הרבה ביצים שרי. דמן התורה חד פתרי בטל. ואפשר דבזה יש להחמיר לאכל כל אחד בפני עצמו, עין על-תשבת ופרי-מגדים: (ל) עין שלחן-ערוך הגר"ז דכלא לפי תמו אין להקל: (לז) ולענין דצתי, ובמדינותינו שמצוי הרבה ביצים בבת אחת, פס כר"ן ותנש"ב מודים להקל, והקטעט שנוולדו היום בטלים ברב: (לז) ובענין זה לא אמרין דשני המים חשבינן ביום אחד, ועין השעם בהרפ"ה-ה'שן סימן עט²⁵⁹: (לג) אחרונים: (לז) מגן-אברהם בשם הרמב"ן. ועל טעם הראשון של הרא"ש הקשה הפרי-מגדים²⁶⁰, הרי בנספגא מארשא שכלא כפי אינה ראוי להגדל אפרוח, גס-כן דינא הוא דשבת אחר יום-טוב אסור מן התורה, עין שם: (לז) אמרא: (לז) תוספות בתרין השני, וכן כתב רש"ל:

ל שם בנקרא
מ כפ"ח ורש"י
והקטעט ור"ן שם
נ הראש והמדי
נר"ן שם ס
שאר פוסקים
ע בקרא שם ב
פ הראש והר"ן שם
ושני נראה מבי
הר"ן, ותרס הפרי
קרק א מהלכות יום
טוב בשם הפוסקים
צ שם בנקרא ר
וקרב, סוד בשם
הגאונים, הדין
והבי"ם מקרא ב
ושאר פוסקים

עלות השחר, ר"ן: (י) פתים. דאז משפ"ש עמו ולא ספגא מארשא: (יא) לא. פדוש, והשפ"ש פשטית ומצא. אבל לא בדרך פשטית אלא ביום מצא, אסור מפסק שמא נצא היום, דפסק בדש"ל"ם אסור בספק השנה: (יז) ומסל"ת. ואם ידע האיני-יהודי דתלך אסור לשנאל אינו נאמן, דמתקן להשפ"ש מקחו

בלילה, לא תלינן בזה, דכיון דאיבא זכר אפלו בבית אחר ורחוק ממנה (הנינו עד ששים בתים) ושומעת קול קריאתו, אינה רוצה להתעסק מן הקרקע ונלקחת להתרנגול. ומה שכתב שאין בו גשר, שאם יש בו גשר תעבר על הגשר: (ג) אפסר שתלך בלילה. ואף על-פי שרבן אפלו מתחממות מן הקרקע אין יולדות בלילה, כאן אולינן פתר הטעם, (כא) פיון שפדק אתמול ולא היה שם ביצה והיום השפים קדם צמוד-השחר ומצא; ולא תלינן דצתה רבה מאתמול ותורה, דנה הני מעוטא דמעוטא, וניחא לן ספי למחלי דלילה בלילה: (כד) אבל אם לא בדרך וכו'. פרוש, והשפים קדם צמוד-השחר ומצא, אבל אם לאחר צמוד-השחר מצא, אסור מפסק, (כג) ואף דהוא ספק דרבנן, בדבר שיש לו מתירין מחמירין אפלו בספקא, וכו': (כה) וכלא זכר רבן וכו'. ודעה לומו, אפלו בלא זכר, על-כל-פנים רבן יולדות ביום ולא הני ספק השקול²⁶¹: (כו) וכן בלילה שני וכו'. דאפלו אם נאמר שנוולדה ביום-טוב ראשון, הרי נולדה בזה מתרת בזה, וכפ"ל בסעיף ה, אבל אם הביא ביום, אפלו ביום-טוב שני של גליות, אסורה, דשקא היום נולדה: (כז) של ראש-השנה וכו', שאחר השבת. דאפלו אם נאמר שנוולדה ביום ראשון של ראש-השנה או בשבת, הרי גס-כן אסורה, וכפ"ל בסעיף ה, (כג) ונאפלו אם חל יום-טוב שני אחר השבת; ומגרי שאין העפ"ם מספר קל אימתי נולדה, או שמספר שנוולדה קדם ואינו לפי תמו, כגון לאחר ששאלו ישראל אימתי נולדה, משיבו שקדם ראש-השנה או קדם שבת: (כח) ומסית לפי תמו וכו'. ומגרי (כד) דלא ידע הנכרי דביצה שנוולדה היום אסורה לישראל, דאם ידע, אף שהוא מסית לפי תמו אינו נאמן, דמתקן להשפ"ש מקחו²⁶¹ שיקחו ממנו פיון ששכתיים הם שלו, אבל אם הביצים הם של ישראל והעפ"ם מסית לפי תמו שנוולדו מערב-יום-טוב, אף-על-פי שהוא יודע שביצה שנוולדה היום אסורה לישראל, מכל מקום כיון שלקחו עצמו אין מגיע שום תועלת ממה שמשקר לומו שנוולד מקדם, (כה) מתר לסמך

הלכות יום טוב סימן תקינ תקיד

ביאורים ומוספים

שכיון שבכיווי הנר לצורך תשמיש המיטה אין הנאה מגוף הכיבוי [וכפי שביאר הקובץ שעורים (ביצה אות נ) שהנאה אינה אלא מכך שהאור אינו מפריע לתשמיש], אין דין 'מתוך' מתיר לעשות את המלאכה [וראה שעה"צ לעיל (סי' תקנ) ס"ק לו] שיש אומרים שאין אומרים 'מתוך' לגבי מלאכת כיבוי.

וכן לכבות נר מחמת שאינו יכול לישון בעודו דלוק, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג ס"ק ג אות ב) שמסתבר שאסור, בשם שאסור לכבות נר לצורך תשמיש המיטה, כיון שאינו נהנה הנאה חיובית מהמעשה שעשה, אלא נהנה רק מכך שהסתלק המפריע [וראה ביה"ל להלן (סי' ד"ה נר)]. והוסיף, שהוא הדין לענין הריגת יתושים המפריעים לו לישון, שאף שמתוך שהותרה שחיטה לצורך אוכל נפש הותרה אף שלא לצורך, על כל פנים הרי זה דומה לכיבוי הנר שמפריע לו לישון, שמסתבר לאסור. מאידך, הגר"ש ארעברך כתב (שו"ת מנחת שלמה מהדור"ט סי' ס אות כח) שמסתבר שמותר לעשות מלאכה שהותרה משום אוכל נפש כדי לסלק דבר שמפריע לישון, שאף שביאר בספר מאורי אש (פ"א ענף ב אות ב) שאסור לשרוף המץ וקדשים ביום טוב מפני שניקר מטרותיו הוא הכילוי, מ"מ כשעושה את הכילוי כדי שיוכל לישון, נחשב הדבר כצורך חיובי של הנאת גופו [כעין המבואר בביה"ל להלן שם], אכן, לענין הריגת יתושים כתב (שם), שיתכן שאין להורגם לכתחילה, כיון שבכך הורג גם יתושים שאינם מפריעים, ולמעשה כתב שאין הדבר ברור לו, ובספר מלכים אמר (פ"א ה' ד) כתב שהגר"י קמנצקי התיר להורגם, אלא שהעיר שמדברי המשגיב לקמן (סי' תקלג ס"ק כ) שכתב שמותר להרוג יתושים המצריים אותו בחול המועד, משמע שביום טוב אסור לעשות כן, וראה עוד בענין זה מה שכתבנו לקמן (סי' תקיד ס"ק א).

[שעה"צ ס"ק ו]

ואפי' קטר סמך, צ"ל לצייל בסימן שס סעיף א ובמקנה ברוך ק"ס.
(6) שם כתב הרמ"א שאם היתה המחיצה פרושה טפח מבעד יום, מותר להוסיף עליה בשבת, ובמשגיב שם (ס"ק י) כתב, שבשעת הדחק יש לסמוך על דברי המג"א שם (ס"ק ג) שכתב שמותר להעמיד מחיצה בפני הנר אם היא מכסה את הנר עד שאינו נראה, ואינה נחשבת מחיצה המתרת שאסור להעמידה בשבת, כיון שמועילה היא להתיר התשמיש גם אם אינה נחשבת כמחיצה, אלא בעצם זה שהנר מכוסה על ידה, ואם כן הריהו נחשב כמשמש בה בתורת כיסוי בלבד, וכן כתב החזו"א (א"ח סי' נב ס"ק יד). והוסיף השעה"צ שם (ס"ק יג), שיש להתיר להעמיד את המחיצה גם משום דברי הט"ז (כאן ס"ק ב), שכתב לענין יום טוב שכיון שהיתה אפשרות להתיר לשמש על ידי כיבוי הנר בלא העמדת מחיצה, אין המחיצה נחשבת כמחיצה המתרת, גם אם משתמש בה למעשה כמחיצה, שכמו כן בשבת היתה אפשרות לכבות את הנר, וסיים, שביום טוב בודאי יש לסמוך על דברי הט"ז, ואף בשבת נראה להקל כדבריו [כמבואר בחזו"א שם בהבנת דבריו], אמנם, החזו"א (שם) נחלק על הט"ז ועל השעה"צ שהביאו, שמאחר שלמעשה משמשת היא כמחיצה, אינו מועיל מה שיכול היה שלא להצטרך לה בלל ולהניח כיסוי על הנר, ודומה הדבר למעמיד מחיצה של סוכה כשכבר יש לו סוכה אחרת, שבדאי נחשבת היא כמחיצה המתרת.

[משגיב ס"ק ו]

קגן ש"כ"ל לעשות אש בקוקם אחר ולקטקט ק"ס.
(7) ובטעם הדבר שערף להבעיר אש מלכות אש, ביארו הגר"ש ארעברך (שש"כ פ"ג ה' נב) והגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג המשך במילואים עמוד 63

[משגיב ס"ק לו]

דאף הקל"ים לא היו א"כ"לן אותו קשה"א בקל"תו"א.

(28) שדבר הראוי לכלבים, כתב לעיל (סי' תצח ס"ק כח) שהוא מוכן לאדם ואינו מוקצה.

סימן תקיד

שלא לכבות ביום-טוב

[משגיב ס"ק א]

דמשום הפסד קטמין לא קפ"ר כבוי ביום-טוב.

(1) ולהקטין את להבת הגז משום הפסד המזון שבכך, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"א סי' קטו) שדינו ככיבוי הגז לגמרי, ואם כיבוי הגז לגמרי אסור, אסור גם להקטין את הלהבה [וראה שו"ת אגרות משה שם סי' צג ד"ה ובדבר]. ולענין הקטנת להבת הגז לצורך המאכל שלא ישרף וכדו', ראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ו).

[משגיב ס"ק ג]

אף שדעתו שלשאר קב"ש ב' עוד הפעם באותו היום, דאסור.

(2) אמנם, לבסוף את האש באופן שאינו מתכוין לכבותה אלא רק לשומרה ולהשתמש בה מאוחר יותר באותו היום, כתב לעיל (סי' תקב ס"ק י) שיש אחרונים שהתירו, ואף להקטין אש של מנורת נפט כדי שתאיר ביום טוב זמן ממושך יותר, צידד הגר"ש ארעברך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לו ד"ה סוף, שש"כ פ"ג ה' נז) שמותר, על כל פנים על ידי קטן, וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תקב שם) לענין הקטנת אש.

[משגיב ס"ק ד]

ולא תשיב קב"י זה א"כ"ל נפ"ש⁽³⁾ וכו', מפני שאין כבוי הקצעת קט"צ קל"ם לא"כ"ל נפ"ש⁽⁴⁾.

(3) ולענין אמירת בן ספרד [הנחה בשו"ע] לקטן להנמיך את האש כשאין לו אש אחרת, כתב בשו"ת אור לציון (ח"ג פ"ב תשובה ט) שמותר, כיון שהרמ"א התיר זאת אף לגדול.

(4) אמנם, לענין הנחת בשמים על גבי גחלת של עץ כדי למתק את הפירות, כתב השו"ע לעיל (סי' תקיא ס"ד) שאף שבכך גורם לכיבוי מ"מ מותר לעשות כן, כיון שהוא לצורך אוכל נפש, וכן לענין הנחת בשר על גבי גחלים כדי לצלותו, כתב לעיל (סי' תקו ס"ד) שמותר, ואף הוסיף, שמותר לגרוף גחלים מתנורים שלג, אף אם יכבו על ידי כך, כיון שאי אפשר לאפות בתנור בלא גריפה, והיא נעשית לצורך אוכל נפש, וביאר הגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב פ"ג ס"ק ב אות א) ששם פעולת ההנחה על גבי הגחלים הינה פעולה של השבחת המאכל, וכן גריפת הגחלים נעשית לצורך אפיית המאכל והכנתו, ולפיכך נחשבת הפעולה כצורך אוכל נפש, אף שנגרם על ידה כיבוי לגחלים, מה שאין כן בעניננו, שפעולת כיבוי הקצעת אינה פעולה של השבחת המאכל, אלא של סילוק ומניעת היוק בלבד.

[משגיב ס"ק ה]

אפ"ל ק"י אסור.

(5) ואף שלכאורה יש להתיר לכבות נר לצורך תשמיש המיטה מצד דין 'מתוך', שמתוך שהותרה מלאכת כיבוי לצורך אוכל נפש [כגון על ידי הנחת בשר על גבי גחלים אף שיכבו על ידי כך] הותרה אף שלא לצורך אוכל נפש, כתב בחי' הרשב"א (ביצה כב, א ד"ה אין)

מילואים הלכות יום טוב סימן תקיד תקיד המשך מעמוד קלב

[משנ"ב ס"ק ז]
אָפּלוּ בְּבֵית עֲבוּרָה, אָסוּר לְכַבּוֹתָהּ וּבְאֵלֶיהָ רָבָה מִסְתַּפֵּק בְּהֵנָּה⁽¹⁾.
(9) וּבִטְעָם הַדָּבָר שֶׁלֹּעֲנִין הַבְּעֵרָה אֵשׁ, אֵינוֹ צָרִיךְ לְטַרַח לִלְכֹּת לְבֵית
חֲבִירוֹ וּלְבַשֵּׁל שָׁם כְּדִי לִמְנוַע הַבְּעֵרָה אֵשׁ בְּבֵיתוֹ, בִּימֵי הַגֵּרִינִי קָרְלִיץ
(חוּט שְׁנֵי יוֹם טוֹב פִּיג סִיק ג אֹתוֹ ד) שְׂכִינִין שִׁישׁ הִנָּא חֲיוּבִית
מִהַבְּעֵרָה, נִחְשָׁבֵת הֵיא כְּצוּרֶךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ גָּמוּר, הַדּוּתָרָה בְּיוֹם טוֹב
לְכַתּוּדָלָהּ, מִזֶּה שְׁאִין בֵּן כִּיבּוּי, שְׁאִין מִמֶּנּוּ הִנָּא חֲיוּבִית אֵלָּא רַק
מִנִּיעֵת קִלְקוּל נְרָאָה מִזֶּה שֶׁכְּתִבְנוּ לְעֵיל (סִיק ו), לֹא הוּתָר, כֹּל שִׁיבִיל
לְכַתֵּב לְבֵית חֲבִירוֹ וְאִין בּוֹ הִכְרַח שֶׁל אוֹכֵל נֶפֶשׁ.

(10) אֲכָן, כְּשִׁיבִיל לְאֹכֵל אֲצֵל יִשְׂרָאֵל, מוֹדָה הָאִיר שְׁאִינוּ רְשָׁאִי לְכַבּוֹת,
וְהַסְתַּפֵּק הַגֵּרִינִי קָרְלִיץ (שֵׁם) עַד דְּהִינִן צָרִיךְ לְטַרַח לִלְכֹּת לְבֵית חֲבִירוֹ
שֶׁמִּחֲמַת זֶה אֵינוֹ יִסָּל לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ.

[משנ"ב ס"ק יא]
שְׁרִי לְכַבּוֹת בְּשִׁבִיל הַסְּעִיפָה גּוֹפֵא⁽¹¹⁾.

(11) אֲמַנֵם, לְכַבּוֹת בְּשִׁבִיל שֶׁלֹּא יִחְרֹךְ הַמֶּאֱכָל מֵעַט, כְּתִבֵּל לְעֵיל (סִי תִקֵּן
סִיק כב-כג) שְׁאִסּוּר, וְדַעַת הַגֵּרִינִי אֵינְעֵרְבֶךְ (שְׁשִׁיב פִּיג הֵע' נה) שְׁאִין
זֶה אֵלָּא בְּאוֹפֶן שְׁאִין חֲשֵׁשׁ שִׁיחְקִלֵּק טַעְמוֹ אֵלָּא רַק יִשְׁחַנֵּה מִרְאֵהוּ
וְיִרְאֶה כְּשִׁרְוֶה, אֲךָ אִם יִחְרֹךְ חֶלֶק מִהַתְּבַשִּׁיל עַד שֶׁלֹּא יִהְיֶה רְאוּי כֹּל כֵּךְ
לְאִכּוּלָהּ, מוֹתֵר לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ, כִּינִן שְׁעוּשָׁה תִּיקֶן בְּגוֹף הָאוֹכֵל,
וְנִחְשָׁב הַדָּבָר צוּרֶךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ.

[בִּה"ל ד"ה א]
כֹּל זֶה לֹשׁ לְהַתִּיר בְּיוֹם טוֹב שְׁנֵי לְצָרֶךְ הַשְּׁמִיטָה⁽¹²⁾.

(12) אֲכָן, לְהַעֲמִיד אֶת הַנֵּר הַדּוּלֵק בְּתוֹךְ חוֹל תִּיחַח, מְבֹרָא בְּרִמָּא
לְהֵלֵךְ (סִיק, רֹאָה מִשְׁנִיב סִיק כב) שְׁמוּתָר אֶף בְּיוֹם טוֹב רֹאשׁוֹן, וְכֵן
מִשְׁמַע מִהַבִּיחִיל שֵׁם (ד"ה דְּבָר). וְאֵף שֶׁכְּתִבֵּל הַמִּשְׁנִיב שֵׁם (סִיק כג)
שֶׁנִּכּוֹן לְחַמְמִיר כְּרַעַת הַשְּׁעִינֵי שְׁאִסּוּר לְגִרוּם כִּיבּוּי לְאַחַר זְמַן, מִיָּמָּה כְּתִבֵּל
שֵׁם (סִיק כ) שֶׁלֹּדַעַת כְּמָה אַחֲרוֹנִים אִין אִיסּוּר לִתֵּת טַר כַּחֲוֵל, כִּינִן
שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה כִּיבּוּי בְּגוֹף הַדָּבָר הַדּוּלֵק.

סִיק ג אֹתוֹ ג) שְׁכִיבּוֹי דְּמָה יוֹתֵר לְמַכְשִׁירֵי אוֹכֵל נֶפֶשׁ, וְלֹא לְדָבָר
הַנִּעֲשֶׂה לְצוּרֶךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ, מִזֶּה שְׁאִין בֵּן הַבְּעֵרָה אֵשׁ שְׁנַעֲשִׂית
לְצוּרֶךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ מִמֶּשׁ.

וּמִטְעָם זֶה, אֵף לְהַקְטִין אֶת הַלֵּבָת הַזֶּה כְּדִי לִמְנוַע אֶת קִלְקוּל הַמֶּאֱכָל,
דַּעַת הַגֵּרִינִי קָרְלִיץ (חוּט שְׁנֵי שָׁם) שְׁאִין לַעֲשׂוֹת, אִם בְּאִפְשָׁרָתוֹ לְהַדְלִיק
לְהַבָּה חֲרָשָׁה.

מֵאִידֶךְ, בְּשִׁרְיָה אֲסוּרָה מִשָּׁה (אוֹיֵחַ חֵיא סִי קט, וְחִיד סִי קג) כְּתִבֵּל שֶׁלֹּדַעַת
הַרְמִיא אִין עֲדִיפּוֹת לְהַבְּעֵרָה לְצוּרֶךְ אוֹכֵל נֶפֶשׁ עַל פִּי כִיבּוּי לְצוּרֶךְ אוֹכֵל
נֶפֶשׁ, וְהַטְעָם שְׁנִיבִיר כֵּאֵן שְׁאִין לְכַבּוֹת אֶת הָאֵשׁ בְּמִקּוֹם שִׁיבִיל לְחַבְעִיר
אֵשׁ חֲרָשָׁה, הוּא מִפְּנֵי שְׁכִיבּוֹי הַעֲצִים צָרִיךְ בְּדוֹךְ כֹּלֵל לַעֲשׂוֹת כְּמָה
פְּעוּלָתוֹ שֶׁל כִּיבּוּי, וְאֵילּוֹ הַבְּעֵרָה אֵינָה אֵלָּא פְּעוּלָה אַחַת, וּמִטְעָם זֶה כְּתִבֵּל,
שְׁמוּתָר לְהַקְטִין אֶת הַלֵּבָת הַזֶּה כְּדִי לִמְנוַע אֶת קִלְקוּל הַמֶּאֱכָל גַּם בְּמִקּוֹם
שִׁיבִיל לְהַדְלִיק אֵשׁ חֲרָשָׁה, וּמִשּׁוּם שֶׁבְּלִהָבָה גַּם הַמְצִיָּה בְּזִמְנִינָה, הֵן
הַבְּעֵרָה וְהֵן הַכִּיבּוּי אֵינִן אֵלָּא פְּעוּלָה אַחַת, וְהוֹסִיף, שְׁאֵף יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן
וְלֹא לְהַדְלִיק אֵשׁ חֲרָשָׁה, כִּינִן שְׁכִיבּוֹי הֵם אֵינוֹ מְלַאכָה וְאֵינוֹ אִסּוּר אֵלָּא
מִדְּרַבָּן (כִּינִן שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה פְּחֻכָּה, וְאֵילּוֹ הַבְּעֵרָה הֵיא מְלַאכָה גְּמוּרָה, וְכֵן
דַּעַת הַגֵּרִינִי אֵילּוּשִׁיב (לִקְטֵי הֵל' יוֹם טוֹב פִּיג הֵע' ה) שְׁמוּתָר לְהַקְטִין אֶת
הַלֵּבָת הַזֶּה, וְלֹא לְהַדְלִיק לְהַבָּה חֲרָשָׁה.

וְאִם יֵשׁ אִפְשָׁרָה לִמְנוַע אֶת קִלְקוּל הַמֶּאֱכָל עַל יְדֵי הַנְּחִת כֹּלֵל בֵּינֵי לְבִין
הָאֵשׁ וְכִדִּי וְכִכֵּךְ לֹא יִצְטָרֵךְ לְהַקְטִין הַלֵּבָתָה, כְּתִבֵּל בְּשִׁרְיָה מִנְּחַת יִצְחָק
(חֵיא סִי ג אֹתוֹ ד) שְׁצָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְאִסּוּר לְהַקְטִין אֶת הַלֵּבָתָה, וְכֵן
דַּעַת הַגֵּרִינִי קָרְלִיץ (חוּט שְׁנֵי שָׁם סִיק ד אֹתוֹ ד).

[משנ"ב ס"ק ז]
רָזָהוּ צָרִיךְ אֲכָלֵנָפֶשׁ מִקֶּשׁ וּמִקֶּשׁ הַבְּסִי⁽¹³⁾.

(8) וְלִעֲנִין אִיסּוּר טַלְטוּל מִקְצָה בְּסִגְרִית בְּרוֹ שֶׁל בִּלּוֹן גַּם [לְאַחַר שְׁפַתָּה
בְּרוֹ אַחֲרָי, דַּעַת הַגֵּרִינִי קָרְלִיץ (חוּט שְׁנֵי יוֹם טוֹב פִּיג סִיק ד) שְׁמַצֵּד זֶה
אִין לְאִסּוּר, שְׂכִינִן שְׁמוּתָר לְאִדָם לְסוּגְרִי כְּשִׁמְקִידָה תְּבַשִּׁילוּ וְאִין לֹא אֵשׁ
אַחֲרָתָה, אִין הוּא מִקְצָה אוֹתוֹ.

הלכות יום טוב סימן תקיד תקיד המשך מעמוד קלה

שֶׁל מִקְצָה, בְּאוֹפֶן שֶׁהַנְּכִיר תִּלֵּשׁ אֶת הַפִּירוֹת לְצוּרֶךְ עֲצָמוֹ, וְכִדְלָחֵן
(סִיק ג) וּבִשְׁעָה יצ (סִיק ד).

וְאִם אֵינוֹ נִהְיָה מִמְּלַאכַת הַנְּכִיר, כִּינִן נְכִיר שְׁחִידָם תְּבַשִּׁיל צוֹתֵן כְּשִׁכַּת
בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל וְחֹזֵר הַתְּבַשִּׁיל וְנִצְטָן, כְּתִבֵּל לְעֵיל (סִי רַג סִיק צו)
שְׁמוּתָר לְאִכּוּלָהּ אֶף בְּשִׁכַּת כִּינִן שְׁאִינוּ נִהְיָה כֹּלֵל מִמְּלַאכַת הַנְּכִיר, אֵלָּא
אִם כֵּן עֲזִידוֹ הַיִּשְׂרָאֵל לְחַמֵּם אֶת הַתְּבַשִּׁיל שְׁאֵן אִסּוּר עֲלֵיו חוּז"ל
לְאִכּוּלָהּ עַד מִצְאֵי שֶׁבֶת בְּכִדִּי שִׁיעֵשׂוּ, מִשּׁוּם קִנֵּס [וְרֹאָה בְּמִשְׁנִיב שֵׁם
(סִיק צה) וּבִבְיָחִיל שֵׁם (סִי ד"ה לְהַחֵם) פִּרְטֵי דִינִים בּוֹה].

וְאִם הִיָּה הַתְּבַשִּׁיל חֵם קֶצֶת וְרֹאָה לְאִכּוּלָהּ כֵּךְ, כְּתִבֵּל הַרְמִיא שֵׁם (סִי ד)
וּבְמִשְׁנִיב שֵׁם (סִיק צו) שְׁאֵף אִם חִימָמוֹ הַנְּכִיר בְּצִירוֹ שֶׁל הַיִּשְׂרָאֵל מוֹתֵר
לְאִכּוּלָהּ בְּדַעַבְדָּה, מִשּׁוּם שְׁאֵף בִּלָּא מְלַאכַת הַנְּכִיר הִיָּה רֹאָה לְאִכּוּלָהּ וְאִין
הַיִּשְׂרָאֵל נִהְיָה מִמְּלַאכַת הַנְּכִיר [וְרֹאָה לְעֵיל (סִי רַג סִיק צו) בְּבִיאוֹר
הַחִילּוֹק בֵּין חִימָמוֹ קֶצֶת לְנִצְטָן לְגִמְרִי, וְכֵן מְבֹרָא בְּשׁוּעִי לְעֵיל (סִי רַעו)
סִי ד] וּבְמִשְׁנִיב שֵׁם (סִיק לב) לְעֲנִין נְכִיר שֶׁהוּדְלִיק נֵר בְּבֵית הַיִּשְׂרָאֵל, וְהִיָּה
קֶדָם לִכֵּן נֵר דְּלֹק בְּבֵית דִּישְׂרָאֵל, שְׁמוּתָר לְהִנּוּחַ מִמֶּשׁ, כִּינִן שְׁהִיָּה יִסָּל
לְהִנּוּחַ קֶצֶת מִנְּחַר הַנֵּר הָרָאשׁוֹן [וְרֹאָה מִזֶּה שֶׁכְּתִבְנוּ שֵׁם].

וּבְפִילּוֹ הִנָּא שְׁאִינָה מְגוֹף הַדָּבָר שֶׁבּוֹ נַעֲשֶׂה הַמְּלַאכָה, כִּינִן לְהִיכַנֵּס
לְבֵית עַל יְדֵי מִפְתָּח שֶׁהוּבָא דֶרֶךְ רִשּׁוֹת הַרְכִּים, כְּתִבֵּל בְּשִׁרְיָה אֲנָחַת מִשָּׁה
(אוֹיֵחַ חֵיא סִי עו) שְׁאִסּוּר, וְהִבִּיא הַגֵּרִינִי אֵינְעֵרְבֶךְ (שְׁרִית מִנְּחַת שְׁלֵמָה
חֵיא סִי ד) רֹאָה לְדָבָר מְדַבְּרֵי הַמִּשְׁנִיב לְקַנֵּם (סִי תִקֵּן סִיק מוה) לְעֲנִין

הַזְכִּירָה רַק אֶת יוֹם טוֹב, כְּתִבֵּל שֵׁם שְׁעִלָּה לְשׁוֹב וּלְבָרֵךְ עַל נֵר שֶׁל שֶׁבֶת,
יֵשׁ לְמַר שֶׁהוּדְלִיק נֵר טֶסֶף וְתִבְרֵךְ עֲלָיו, שְׁהִיָּה לֹא קִבְּלָה עֲלֶיהָ שֶׁבֶת
עֲרִינִן, וְהוֹסִיף, שֶׁלְכַתְּחִילָה תִּחְזוֹר וְתוֹמֵר שְׁנֵית אֶת יוֹם טוֹב כְּבִרְכָתָהּ.
וְאִם טַעַתָּה בְּיוֹם טוֹב וְהוֹזִירָה בְּבִרְכָתָה שֶׁבֶת בְּמִקּוֹם יוֹם טוֹב, דַּעַת
הַגֵּרִינִי אֵילּוּשִׁיב (לִקְטֵי הֵל' יוֹם טוֹב פִּיג הֵע' ה) שְׁצָרִיכָה לְשׁוֹב וּלְבָרֵךְ
וְלְהַזְכִּיר שֶׁל יוֹם טוֹב.

סימן תקטו

דין דְּבָרִים הַפָּאִים בְּיוֹם טוֹב מִחוּץ לְתַחֲנוּם

[משנ"ב הקדמה]

כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיֶה מְלַאכַת יוֹם טוֹב⁽¹⁾ וְכו', מִשּׁוּם מְקָצָה⁽²⁾ וְכו', בֵּין לֹא
בֵּין לְאַחֲרִישׁ⁽³⁾ וְכו', אֲכָל בְּטָלְטוּל מְתָר⁽⁴⁾.

(1) וּבְבִיאוֹר הַדָּבָר כְּתִבֵּל הוּם שֶׁל שְׁלֵמָה (בִּיצָה פִּיג סִי ד) שְׁגָנִי הוּא
לְאִדָם שִׁיחָה מִמְּלַאכַת שֶׁבֶת אוֹ יוֹם טוֹב [וְרֹאָה בְּבִיחִיל לְהֵלֵךְ (ד"ה
יֵשׁ) שִׁישׁ רֹאשׁוֹנִים שֶׁכְּתִבְנוּ שְׁאֵף לְרִשְׁיֵי הַטְעָם שְׁאִסּוּר הוּא מִשּׁוּם
שְׁאֵם יִהְיֶה יֵשׁ לְחוּשׁ שְׁמָא יִמְרֵר לְנְכִיר, וְרֹאָה מִזֶּה שֶׁכְּתִבְנוּ שֵׁם] וְאֵף
שֶׁמִּטְעָם זֶה כֹּל שֶׁכֵּן שְׁאִסּוּר לְהִנּוּחַ מִהַמְּלַאכָה בְּשֶׁבֶת אוֹ בְּיוֹם טוֹב,
וְאִם כֵּן אִין צָרִיךְ לְטַעַם שְׁאִסּוּרִים בְּשֶׁבֶת וְיוֹם טוֹב מִשּׁוּם מִקְצָה, כְּתִבֵּל
הֵרִין (בִּיצָה יג, א בְּדִפִּי הִרְיָף דִּיָּה אֲבֵל מִיָּמָּה) שְׁמִינִי צָרִיךְ אֵף לְטַעַם

הלכות יום טוב סימן תקיד

ב ילחטות הנה (יג) פדי (ס) להרחיק השמן מן הפתילה, (יד) חשיב כבוי (טו) ואסור. וכן אסור לקח פתילה מנהר הדלוק אפילו לתנה *פנר אחר, שהרי בשמוציאה (טז) *מזיד הוא מכבה אותה: הגה ופטר (יז) להוסיף (ו) פתילות לנה דילק פדי שיבעיר הרבה (יח) *ויקבה במהרה (יט) פי יוט: ג ינר

באר היטב

אחרים מתר לבבות, מ"א. ועל סימן שלד סב"י דמבאר דבזמן הזה שאנו שרונים בין הגוים נחש חשש סכנת נפשות מתר לבבות אפילו בשבת, ע"ש: (ס) להרחיק. זה סיני שיטאר כד ולא יתור ונשה עליו השמן. וי"ל מנה

באם משה וקמשיך השמן קצת מן הפתילה כדי שיוכלו לאחז בפתילה ולהוציאה קצת טפי כמה שהיתה תחלה חזק לשמן ואח"כ יתור ונשה השמן אליה וזהו כדי שידלק נפה, מתר, ולא אסורן שבשעה שמשוך השמן מתחלה ה"ל מכבה, ט"ז, ע"ש: (ו) פתילות. והנה דמטר לכפל גרשעה פדי שיטאר במהרה, ע"ש. וכן מטר להטות בדר של שעה האש למטה קצת כדי שיתיר השענה ויתורוה למעלה וכן יעשה פעמים הרבה כדי שבמהרה ישרף כל הנה, וכן בנה של חלב מתר אע"פ שהם כבוי ע"י גוף הנה מ"מ מתר, דע"י שהיה זה הוא מבכיר טפי ודמי למרבה בפתילות, ט"ז, ע"ש. ואכל כפי אליה רבה חולק

משנה ברורה

לציל בסימן שלד סעיף כו, דבזמן הזה שאנו שרונים בין הגוים נחש חשש סכנת נפשות, מתר לבבות אפילו בשבת: **ב** (יג) פדי להרחיק. רוצה לומר, ויקבה מהר: (יד) חשיב כבוי. ואין צורך לומר שאסור (טו) להספיק מן השמן שכבר בשעה שהיה דולק, דכיון שפסיר שמן מעט מתר, על-ידיה פהה אורו קצת (טז) וזהו נה מכבה, ט"ז, ע"ש: (ו) פתילות. ותיכוח חלב או שעה המתחלת בנה, מתר לקח אחת מן התוכיות הרחוקות מן הפתילות, אחרי שאין הפתילה יונק עדין מהם (קל"ז) [מ"א ושא: (טז) מזיד הוא מכבה. רוצה לומר, שמתמעט אורה על-פל-פנים וחשיב כבוי, ומה מועיל שדליקנה אחר-כך]. כמה דברים אמורים, בשמוציאה לגמרי מן השמן, אבל מתר (יז) להוציא מקצתה העליון חזק לשמן כדי שתאחז האור בזה המקצת שהוציא מן השמן ותהא הפתילה דולקת נפה; ואם אינו יכול לאחז בפתילה להוציא מקצתה חזק לשמן מתחת שהשמן סמוך מאד לאש הדולק, מתר להגביה הנה מעט כדי שישפיל השמן מעט לאחוריו ויכול לאחז בפתילה ולהוציא מקצתה כדי שתאחז פה האור, ואחר-כך יתור ויקרב השמן אל האש כמו שהיה: (יז) להוסיף פתילות. והוא הידון (יט) דמטר לכפל גרשעה הדלוק ולהלך עם ראש הפתיתון כדי שישפיר במהרה: (יח) ויקבה במהרה. עין פבאר הלכה, דאם מכון שיכבה אורה, לאו כללי עלמא הוא, ואינו אלא נק לדעת היש-מתירין לקמן בסעיף ג, ולפי מה שכתבנו שם דראוי להחמיר בזה, (כ) הוא הידון פאן. אסור (כא) לחמם נר של

שערי תשובה

בפשוטו נשפא לא היתה לבסוף. ועין פיד"י סימן קי דר"י ס"ס דרש"ל"מ מתני ס"ס לצורך ומכ"ש אב"ש כ"א אסור, ותעלה דמטר לאכל המכשיל ביוס"טוב, ע"ש:

באם משה וקמשיך השמן קצת מן הפתילה כדי שיוכלו לאחז בפתילה ולהוציאה קצת טפי כמה שהיתה תחלה חזק לשמן ואח"כ יתור ונשה השמן אליה וזהו כדי שידלק נפה, מתר, ולא אסורן שבשעה שמשוך השמן מתחלה ה"ל מכבה, ט"ז, ע"ש: (ו) פתילות. והנה דמטר לכפל גרשעה פדי שיטאר במהרה, ע"ש. וכן מטר להטות בדר של שעה האש למטה קצת כדי שיתיר השענה ויתורוה למעלה וכן יעשה פעמים הרבה כדי שבמהרה ישרף כל הנה, וכן בנה של חלב מתר אע"פ שהם כבוי ע"י גוף הנה מ"מ מתר, דע"י שהיה זה הוא מבכיר טפי ודמי למרבה בפתילות, ט"ז, ע"ש. ואכל כפי אליה רבה חולק

באר הגולה

עניא שרי ביוס"טוב שני, הוא הידון לענין לכבות ההלכה או לכבות הנה מפני תשמיש המטה דמטר, עין שם, ובספר קרבן-עתנאל הביא דברי וחלק עליו. עין שם, וקאמת בבית-יוסף בסימן תנ"ו הביא גס"כ שם דברי טרין ממל בנה, וקמ"ד דמטר וכן שער הפוסקים חולקין עליו, וכן כמב שם בדרכי-משה האור, וגם ה"ס של שלמה בסימן לא האריך להשיג על דברי טרין בזה באות לא, עין שם נמה שכתב באות ל' א"ל ביוס"טוב שני, צריך לומר אפילו ביום טוב שרי. ומצאתי להקארי בחדושי שביא דעות בנה ומקריצ דעת האוסרין, עין שם, וגם הרשב"א, אף-על-פי שהוא מהמקלן, ס"ס דראוי לחש ולאסר, ועל-פ"נ בודאי מהבין להחמיר בכל זה, אם לא באשן שכתב המח"א אדם, וקמ"ד שהחמירו למעלה: * בנה אחר, אחרת דמלמא נקט, והוא הידון לאותו נר ג"פא. ועל-פ"נ בלאמפי"ן¹ שלנו, בשם שמתמעט הנפץ יש שוהגין להחמיר השו"י² ולהגביה אותו מעט עם הפתילה ושוכין לחלו הנפץ. צריך על-פל-פנים לזה שלא יוציאו לגמרי הפתילה מן הנפץ, וזהו בכלל מכבה ואסור אפילו לדעת הש"י בסעיף-קטן ד, אלא יתח מחוב קצת הפתילה במקט הנפץ שיש שם בשולי הלאמפי"ן, ודאפ"ן זה על-פל-פנים לדעת הש"י שרי, כמו שהתקנוהו במשנה ברורה: וגם באשן זה אין חסר ברור כל-כך, דיש חולקין על דין הש"י, כמו שכתבנו בשער-הציון, אכן יש עוד אחרונים דקמ"ד בש"ט, ועל-פ"נ אין למחות ביד המקלן ונע"ן בשער-הציון שדין הש"י גופא שהתקנוהו במשנה ברורה, יש סבא להקל בלאו טעמו ועל-פ"נ סתמם אותו להקל במשנה ברורה, מה שאין כן בלאמפי"ן אין ש"ק סבא וז"ל ויש להם של מי לסוף, אבל להגביה את הפתילה לגמרי מן הנפץ בודאי אסור, כ"ל, וכן אם כלה הנפץ לגמרי ולא נשאר רק לחות הפתילה אז אין אסור בהגביתו כשהוא דולק: * מזיד הוא מכבה. עין משנה ברורה בזה שכתבנו י"א אינו יכול לאחז בפתילה וכו', הוא מהש"י. ויש שרואים להודות מה קלא בלאמפי"ן שלנו בעת ההלכה לבשות ביוס"טוב כמו בחל, שדך הוא להוציא הפתילה ולהדליקה ואחר-כך להמשיך הפתילה לתוכה על-ידי השו"י² ונע"ן להעמיד הכובית עליה ואחר-כך מוציאה לחוץ, ושע"מ, דאף שבעת הששכת הפתילה לתוכה מקטין האור והוא בכלל מכבה, כיון שהוא לתועלת שעל-ידיה יוכל אחר-כך להדליק האור, אבל באמת אינו כן, כי הוא טעם דמי לדין שמוכא בפנים, ומה שאמרו שהוא לתועלת, קלא אפשר לצמצם בתחלה להקטין לתוך המאשיג³ את האור ולהדליק שם הפתילה, ולא להוציא הפתילה לחוץ להדליקה ואחר-כך להחזיקה ולמשיכה למטה, שהוא בכלל מכבה, וכן נהגתי בעצמי. ועין שבת קל"ד דקט"זי הנמא והם לא אפשר הכא אפ"ר: * ויקבה במהרה. עין באלה בנה ונח"ש"לום שמתקין על הרמ"א בזה השו"י⁴ פדי שיבעיר הרבה ויקבה במהרה, בנה לא נמצא פ"ן, ובבבית-המדרש לרש"פ"א מבאר לאסור אם מכון בשביל לבבות, ואינו מתר אלא אם מכון שיטאר הרבה אף דממילא יקבה מהרה, וכן הביא האלה בנה פ"ש ספר הפנהג, וכן הוכחו מלשון הר"ן גופא דמ"ר כשכתב בשביל להאיר, וכן מצאתי בפארי שאם מכון למטר כבוי אסור: אלא דקרא דמל"י זה במחלקת התוספות והרא"ש, דלמחוספות, ותינו הש"י מהירין דלקמן בסעיף ג, דמירין להדליק גרשעה הדלוק באמצע אף שכתב כדי לקצרה ולמטר כבוי, הוא הידון בזה, אבל להרא"ש דאסור שם, הוא הידון פאן, וכן מוכח פאליה בנה ובאר הג"ר שדין זה הוא על-פי היש-מתירין דלקמן, והנה נתבאר לקמן במשנה ברורה דיש לחש שם לדעת הרא"ש, ואס"פ"ן אם פאן יש לחש לאסור אם מכון שיכבה, ובפרט שהרבה ראשונים כתבו בפרש לאסור בזה כשכתב לבבות, ובב"ל. ודע עוד, דהש"י שהוציא

תריג"ס: 1 מנחת נקט. 2 בנהג - בנהג. 3 פתילה.

שער הציון

(טו) לבוש. ועין באלה בנה שהביא בשם אגדה דאם לוחט שמן כדי לאכל מהר, דכבוי זה לערך אכל-נפש הוא. אמנם כתב דמכבה פוסקים לא משמע הכי. עין שם, ועין פריש רבנו חננאל דמשמע גם כן לאסור, וצריך ציון למעשה¹⁵: (טז) תוספות ו"ס של שלמה¹⁶. ועין ברא"ש עור טעם: (פ) הג"ר ופשוט: (יט) ט"ז. ונע"מ. דכיון שבבבית-המדרש זה אינו מקנה לגמרי את אור הנה, שחרי מקצת הפתילה נשאר נמנת בתוך השמן, ועל-ידי הבבית זה יוכל לסרבות את אורו יותר משהיה מקדם, לפיכך אין פאן חשש כבוי. ואף שהאלה בנה וקמ"ד משה חזקין בנה להחמיר, אבל השלמת-צ"ששים ובלכה ברורה והפ"ר והתמיר דברי הש"י למלכה, ולכן הנהגו כבוי. וכן לענין דעתי יש לצדד להקל בזה מפני אחר. דכיון שלא היה דולק נפה מפני שהפתילה לא נצתה מהשמן כי אם מעט ולא היה קום לאחז האור, ואס"פ"ן ספק בשמשה השמן מעט לאחוריו נאחז האור והפתילה נפה, ואס"פ"ן כבוי זה מבעיר הוא חסר, ודמי להא דסעיף י דמטר להסיר הפתם אף שהוא מכבה פ"ן ועל-ידיה יבעיר הפתילה נפה, ורב הפוסקים סתמו שם פ"ן להלכה, כמו שכתב האלה בנה שם; וצריך ששם, דשם על-פל-פנים מכבה הוא וכן שפעה צלד ספק אחר-כך העברה, מה שאין כן בנה ובפסעה זו גופא מבכיר הוא ולכלי צלמא מסתבר דשרי. ולפי דברינו, אף אם לא יתור ויקרב השמן להפתילה פ"ן אין לאסור, והשוניא דאם שפעה ונאחז לשנא, ה"ס מ"ר שהיה השמן לגמרי כדי שיכבה מה, מה שאין כן הכא: (יט) מנח-אברהם: (כ) וממילא לכפל נר של שעה המתב מקדם גס"כ יש להחמיר: (כא) פנן אברהם בסתמנו:

הלכות יום טוב סימן תקיד

ביאורים ומוספים

ולהשתמש בה מאוחר יותר באותו היום, כתב לעיל (סי' תקב ס"ק י) שיש אחרונים שהתירו.

ולהוציא מים חמים מדוד שמש ביום טוב, כשעל ידי כך יכנסו מים צוננים שאינם נצרכים לו ביום טוב ויתבטלו שם, דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק בדיני דוד שמש פי"א אות א) שיתכן שאסור אף לפי המתירים שהביא השע"צ כאן, מפני שבחסתפקות מן השמן, לקיחת השמן עצמה היא פעולת הכיבוי, ומשום כך התירו לעשות מעשה זה, שהרי הוא מעשה שנעשה לצורך אוכל נפש, מה שאין כן בידוד שמש, שהוצאת המים גורמת לפעולה אחרת של כניסת מים אחרים ובשולם, ובשול זה אינו נצרך לו כלל [וגרמא כוז אסורה, כמבאר להלן (סי' קמ)]. וכן דעת הגר"ש איערבך (שם אות ב' הע' י'), ומבקשי תורה יום טוב סי' מד) שאין להתיר בזה משום דעת הפוסקים שהתירו בענינו, אכן, דעתו שם שיש להתיר זאת משום שהמים שנכנסים מתערבים במים הקיימים, ולמעשה משתמש ביום טוב גם במים שנכנסו והתבטלו, וכן דעת הגר"ש וואנר (קובץ מבית לוי חיד"י עמ' כד) שהדבר מותר, כיון שבידוד בידוד שמש נחשב כבישול בתולדת המה שאינו אסור אלא מדרבנן, והוא גם פסיק רישא ולא איכפת ליה, ויש אף צד שחימום המים אינו נחשב כמעשה שעשה בידים, אלא כגרמא בלבד, ולדעת הגר"נ קרליץ (חוט שני שם פי"א סי' א עמ' טב) אם לפני טוף החג יש אפשרות להשתמש במים שנכנסים לדוד ומתחממים, מותר להוציא ממנו מים, כשם שהותר ריבוי בשיעורין, אך כשאין אפשרות להשתמש בכל המים שנכנסים ומתחממים וכגון שעומד סמוך לסוף היום, אסור להוציא ממנו מים.

[שע"צ סי' קט]

תוספות י"ם של שלמה⁽¹⁶⁾.

(16) ואף שכתב דברי תוס' אלו על דברי השו"ע, מ"מ מבואר בבית הל" (ד"ה ויכבה) שהשו"ע סבר כדעת הרא"ש, והרמ"א סבר כדעת התוס', וכן מבואר במשני"ב להלן (סי' קכ) ובשע"צ (סי' טז).

[משנ"ב סי' טז]

אמר ש"אין נפתילה יונק צדין מקם קליל⁽¹⁷⁾.

(17) אכן, לסגור [לגמרי או במקצת] את הברו של מיכל הגז, דעת הגר"צ פרינק (שש"כ פי"ג הע' טא) והגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב פי"ג סי' ד אות ה) שאסור, מפני שהגז שעומד לבעור מחובר לגז שכבר בוער, ודומה לשמן שנחשב כולו כמחובר לשלהבת, ולפיכך המפסיק את אספקתו לאש נחשב כמכבה.

וגם אם הלהבה אינה מתקטנת מיד בשעת סגירת הברו הראשי של הגז, דעת הגר"ש וואנר (לקט חל' יום טוב פי"א הע' ז) שאסור לסגור, כיון שגורם שהאש תכבה מוקדם יותר, ומבואר להלן (סי' קכ) שגם שנובן להחמיר כדעה שאוסרת בזה.

[משנ"ב סי' טז]

ומה מועיל שפליקנה אחר⁽¹⁸⁾.

(18) אכן, בדבר שאין מכבים אותו בידים אלא על ידי גרמא, כגון שעון שבת המכונן לכבות, שבזמן שינוי שעת הכיבוי מפסיק לפעול ובאופן זמני מתבטלת אפשרות הכיבוי, הסתפק הגר"ש איערבך (שש"כ פי"ג הע' קה) שמא לא נאסר לשנות בו ביום טוב את שעת הכיבוי, כיון שעומד לחזור ולפעול מיד לאחר מכן, ובאוסר גרמא, אשר מדינא מותר לעשותו בשבת [כמבאר בגמרא (שבת קכ, ב)], יש להקל להפסיק את פעולתו ולהחזירה.

[משנ"ב סי' יב]

מקר לכבות אפילו בשבת⁽¹⁹⁾.

(19) ולענין כיבוי דליקה בשבת בזמנינו בארץ ישראל, ראה מה שבחבנו שם.

[משנ"ב סי' יד]

והרי זה פטובה⁽¹⁴⁾.

(14) וריצה עם נר של שמן ביד, כתב לעיל (סי' רעו ס"ק ל) שבדוראי גורמת שיתקרב השמן לפתילה או יתרחק ממנה, ויש בזה משום מכבה ומבעיר, אך כשהולך בנחת אין הדבר פסיק רישא, ומותר. וכן כתב לעיל (סי' רעו ס"ק ו-ז) לגבי פתיחת דלת שמונה עליה נר של שמן או סגירתה, שמותר לעשות כן בנחת, אך לא בחזקה. וכן כתב שם (סי' יח) לגבי הזזת שולחן שמונה עליו נר של שמן, שמותר להזיזו רק אם נזהר לעשות כן בנחת. אכן, לגבי נר של שטוח או חלב, כתב [בכל אלו המקומות] שאין צריך לטלטלם בנחת. אולם, בנחת עבים קצת [המצויים בזמנינו], כתב בשו"ת אור לציון (ח"ב פי"א תשובה יט) שדינם כנרות של שמן, שהרי מתקבץ בפייהם מקצת מהנר שנמס, ויש לחוש בהם לקירוב השמן לפתילה או להרחקתו ממנה, ולא הקלו הפוסקים בנרות שעזה אלא בנרות דקים בלבד.

ולחיות נר דולק כדי להדליק בו נר אחר כשיש חשש שמא ינטוף מהשערה של הנר הדולק, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני יום טוב פי"ג סי' ד אות א) שמותר, כל שאינו פסיק רישא שיינטוף [וראה שם פי"ב סי' ב].

וכן לפתוח את הכפתור של הגז כדי להדליק להבה נוספת, כשעל ידי כך מתמעט הגז שבמיכל [העומד להבערת האש שכבר דולקה] בלא שיבער וחולך לאיבוד, עד שמדליק את הלהבה, דעת הגר"נ קרליץ (שם אות ב) שמותר, כיון שבדרך כלל אין זה פסיק רישא שיתמעט הגז [ובזמן קצר כל כך].

[שע"צ סי' טז]

וצריך ציון לפעולה⁽¹⁵⁾.

(15) ואף שלגבי כיבוי אש מתחת התבשיל כדי שלא יתעשן, כתב הרמ"א לעיל (סי' א) שמותר, כיון שעושה כן מחמת שרצה לאכול את המאכל, וכן לגבי ציון התנור על ידי מים כדי שלא ישרף הלחם שבתוכו, כתב השו"ע לעיל (סי' תקו ס"ה) והמשנ"ב שם (סי' לא) שמותר, ביאר הגר"ש איערבך (מנחת שלמה ביצה כב, א, שש"כ פי"ג הע' טא) שבין שמלכתחילה הניח את השמן בנר על מנת שישרף והקצהו לכך, אין באפשרותו להחשיב את לקיחת השמן כלקיחה עבור אכילה, אלא נחשבת היא ככיבוי למטרת הצלתו מאכילה, מה שאין כן בשמכין מאכל לאכילה ומכבה את האש כדי שלא יתקלקל המאכל, שבוה נחשב הכיבוי לצורך אוכל נפש. והגר"נ קרליץ ביאר (חוט שני יום טוב פי"ג סי' ב אות ב), שהמוסתפק מהשמן מותעסק בפעולת כיבוי [כיון שכלפי המקום בו נמצא השמן, הלקיחה אינה מועילה לו כלל], ומה שלוקח אותו לצורך אכילה אינו נחשב אלא כמכשירי אוכל נפש, ומכיון שהיה יכול לתת פחות שמן בנר מבעוד יום, יש אוסרים לעשות כן ביום טוב, מה שאין כן המכבה את האש מתחת התבשיל, שמתעסק לא רק בכיבוי ומניעת שריפת התבשיל אלא גם בבישולו והכנתו לאכילה, ולפיכך נחשב בזה לדעת הרמ"א כצורך אוכל נפש.

אמנם, לגבי כיסוי האש באופן שנכבית קצת, כדי לשומרה

